

KOLMAINUPÜHA AD 2025
Jh 3:1–15 (Js 6:1–10; Rm 11:33–36)

- 1 Aga variseride hulgas oli inimene nimega Nikodeemos, üks juutide ülemaid.
- 2 Ta tuli ühel ööl Jeesuse juurde ja ütles Talle: «Rabi, me teame, et Sa oled Jumala juurest tulnud Õpetaja, sest keegi ei suudaks teha neid tunnustähti, mida Sina teed, kui temaga ei oleks Jumal.»
- 3 Jeesus vastas talle: «Tõesti, tõesti, ma ütlen sulle, kes ei sünni ülalt, ei või näha Jumala riiki.»
- 4 Nikodeemos ütles Talle: «Kuidas saab inimene sündida, kui ta on vana? Ega ta saa ju minna tagasi oma ema üska ja teist korda sündida?»
- 5 Jeesus vastas: «Tõesti, tõesti, ma ütlen sulle, kes ei sünni veest ja Vaimust, ei saa minna Jumala riiki.
- 6 Lihast sündinu on liha, ja Vaimust sündinu on vaim.
- 7 Ära imesta, et ma sulle ütlen: Te peate sündima ülalt!
- 8 Tuul puhub, kuhu ta tahab, ja sa kuuled ta häält, kuid ei tea, kust ta tuleb ja kuhu läheb. Niisamuti on kõigiga, kes on sündinud Vaimust.»
- 9 Nikodeemos kostis: «Kuidas see on võimalik?»
- 10 Jeesus vastas talle: «Sina oled Iisraeli õpetaja, ja ei tea seda?
- 11 Tõesti, tõesti, ma ütlen sulle, meie räägime, mida teame, ja tunnistame, mida oleme näinud, ja ometi ei võta teie meie tunnistust vastu.
- 12 Te ei usu mind juba siis, kui ma räägin maistest asjadest, kuidas te usuksite siis, kui ma teile räägiksin taevaseid asju?»
- 13 Ja ometi ei ole keegi läinud üles taevasse peale Inimese Poja, kes on tulnud taevast alla.
- 14 Ja nõnda nagu Mooses ülendas kõrbes vaskmao, nõnda peab ülendatama Inimese Poeg,
- 15 et igaühel, kes usub, oleks Temas igavene elu.

Oli aga inimene variseridest, Nikodeemos tema nimi, juutide peamehi. See tuli öösel Jeesuse juurde ja ütles Talle: «Rabi, me teame, et oled Jumala juurest tulnud Õpetaja – ükski ei suudaks ju teha neid tunnustähti, mida Sina teed, kui Jumal poleks temaga.» Jeesus vastas ja ütles talle: «Tõesti, tõesti ma ütlen sulle: kui keegi ei ole sündinud ülevalt, ei ole ta võimeline nägema Jumala kuningriiki.» Nikodeemos ütleb Talle: «Kuidas suudab inimene sündida, olles vana? Ta ei suuda ju teist korda oma ema üsasse minna ja sündida!» Jeesus vastas: «Tõesti, tõesti ma ütlen sulle: kui keegi ei oleks sündinud veest ja Vaimust, ei suuda ta minna Jumala kuningriiki. Lihast sündinu on liha ja Vaimust sündinu on vaim. Sa ei peaks imestama, et ma sulle ütlesin: «Te peate sündima ülevalt!» Vaim puhub, kus tahab, ja sa kuuled Tema häält, aga ei tea, kust Ta tuleb ja kuhu läheb. Nii on iga Vaimust sündinu.» Nikodeemos vastas ja ütles Talle: «Kuidas võivad

need asjad sündida?» Jeesus vastas ja ütles talle: «Sina oled Iisraeli õpetaja ja ei tea neid asju? Tõesti, tõesti ma ütlen sulle, et mida me teame, me räägime, ja mida oleme näinud, tunnistame, ja meie tunnistust ei võta te vastu. Kui ma olen teile rääkinud maapealseid asju ja te ei usu, kuidas te siis hakkate uskuma, kui ma räägiksin teile taevaseid? Ja ükski ei ole läinud üles taevasse kui vaid taevast alla tulnu – Inimese Poeg. Ja nagu Mooses ülendas kõrbes mao, nõnda peab saama ülendatud Inimese Poeg, et igal Temasse uskujal oleks igavene elu.»

Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on neljanda evangeeliumi autoriks apostel Johannes, keda evangeeliumis endas nimetatakse «jüngriks, keda Jeesus armastas». Johannes pärines Galileast Betsaidast, ta oli Sebedeuse ja Saloome poeg ning apostel Jaakobus Vanema vend. Pärimuse järgi elas ta ainsana Jeesuse kaheteistkümnest apostlist kõrge vanaduseni ning suri loomulikku surma.

Evangeeliumi lõpul sõnastab autor ühemõtteliselt oma kirjatöö eesmärgi: «Jeesus tegi jüngrite ees veel palju muid tunnustähti, mida ei ole sellesse raamatusse kirja pandud, aga need on kirja pandud, et te usuksite, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, ja et teil uskudes oleks elu Tema nimes.» (Jh 20:30j) Kirikuisad järeldavad sellest, et Johannese evangeelium on kirjutatud aasta 100 paiku¹, tükk aega pärast kolme esimest evangeeliumi, mida autor tundis ja mida ta pidas vajalikuks täiendada eeskätt õpetuslikult seisukohalt.

Erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist, mis põhiosas keskenduvad Jeesuse avaliku tegevuse viimasele aastale ning kujutavad seda jätkuva teekonnana Galileast Jeruusalemma, kus «viiakse lõpule kõik see, mis prohvetid on kirjutanud Inimese Pojast» (Lk 18:31), kõneleb Johannes kolmest erinevast korrast, mil Jeesus Galileast Jeruusalemma rändas, ning kuigi on mitmeid teiste evangeeliumidega kattuvaid jutustusi, on umbes üheksa kümnendikku Johannese evangeeliumis esitatud materjalist selline, mida ei leia ülejäänud kolmest.

Laias laastus jaguneb Johannese evangeelium kaheks suureks osaks, mida võiks pealkirjastada kui «Jeesus ja maailm» (Jh 1:19–12:36) ning «Jeesus ja Tema jüngrid» (Jh 13:1–21:25). Esimese osa raamistuseks on ühelt poolt üldine sissejuhatus kogu evangeeliumile (Jh 1:1–18) ning teiselt poolt pessimistlik kokkuvõte (Jh 12:37–50), milles tõdetakse, et «ehkki Jeesus oli nende silma all teinud nii suuri tunnustähti, ei uskunud nad siiski Temasse» (Jh 12:37).

¹ Uuemas kirjanduses on mitmeid autoreid, kes on Johannese evangeeliumi arvatava kirjutamisaja nihutanud märksa varasemaks, ajavahemikku aastast 40 kuni aastani 60.

Evangeeliumi keskseks teoloogiliseks teemaks on Selle tulemine, «kes tuleb ülalt» ja «on üle kõikide» (Jh 3:31) ning kes, olles «pärit Jumala juurest», «läheb tagasi Jumala juurde» (Jh 13:3). Just siin vastanduvad teravalt [vaenulik] maailm ja Jeesuse jüngrid, kusjuures tolle vaenuliku, jumalatu maailma esindajateks on paraku eeskätt need, kes peaksid olema Jumala omad ja kelle süü on seetõttu märksa rängem kui nende oma, kes on sündinud [vaimulikult] pimedana.² Evangeeliumi proloogis väljendatakse seda sõnadega: «Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud Teda vastu.» (Jh 1:11)

Vastandiks on need, kes Ta vastu võtavad – neile «andis Ta meelevalla saada Jumala lasteks» (Jh 1:12). Nagu Jumala igavene Sõna sai lihaks, sündides inimesena siia maailma, nii sünnivad Temas need, kes «usuvad Tema nimesse», igaveseks eluks. Jumala Poeg on tulnud alla maa peale (vrd nt Jh 6:33), et maapealsed võiksid Temas saada ülendatud taevasse. Temas on «taevas avatud» (vrd Jh 1:51) ning pärast oma ülestõusmist on Jeesus läinud taevasse, Isa juurde, tagasi, et seal omadele aset valmistada (Jh 14:2).

Kiriku traditsioon näeb Johannese evangeeliumi ka väga sakramentaalse tekstina: selle keskmes on algusest lõpuni nii ristimine kui armulaud³, millele lisandub jüngeritele pattudest lahtimõistmise meelevalla andmine pärast Jeesuse ülestõusmist (Jh 20:22j).

Vähemalt analoogiana tuletab Johannese evangeeliumi ülesehitus meelde ka vanakirikliku jumalateenistuse jagunemist katekuumenite ja usklite missaks.⁴ Esimese osa kõrgpunktiks oleks sellise vaatlusviisi puhul pimedana sündinu tervendamine (Jh 9) kui ettevalmistus ristimiseks ning Laatsaruse ülesäratamine surnuist (Jh 11) kui ristimise võrdpilt, mille kommentaariks sobivad Jeesuse poolt veidi hiljem öeldud sõnad: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kui nisuiwa ei lange maasse ega sure, siis see jääb üksi, aga kui see sureb, siis see kannab palju vilja. Kes oma elu armastab, see kaotab selle, ja kes oma elu vihkab selles maailmas, see hoiab selle igaveseks eluks. Kes tahab mind teenida, peab järgnema mulle, ja kus olen mina, sinna saab ka mu teenija.» (Jh 12:24–26) Evangeeliumi teine osa – usklite missa võrdpildina – keskendub viimasel õhtusöömaajal kõneldule ja toimunule, risti ja ülestõusmise müsteeriumile ning uuele elule, mis ulatub ajast igavikku (vrd Jh 21:22j).

Igal juhul tuleb Johannese evangeeliumi lugedes ja tõlgendades pidada meeles ühelt poolt pidevat vastuolu Jeesuse ja Tema omade ning vaenuliku, jumalatu maailma vahel, ning teiselt poolt seda, et evangeeliumis avalduvad usutõed Jeesuse, Jumala lihaksaanud Sõna kohta kõnelevad samaaegselt ka nendest, kes nagu Temagi «ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast» (Jh 1:13).

² Vrd Jh 9:41: «Kui te oleksite pimedad, ei oleks teil pattu. Aga et te nüüd ütlete: «Meie näeme», siis jääb teie patt teile.»

³ Kuigi Johannese evangeelium ei too erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist meieni Püha Õhtusöömaaja kirjeldust.

⁴ See seletaks ka – arkaandistsipliini silmas pidades –, miks Johannes ei kirjelda Püha Õhtusöömaaega.

Keelelisi märkuseid

Variseride hulgas – ἐκ τῶν Φαρισαίων – sõna Φαρισαῖος tuleneb heebrea verbist פָּרַשׁ – «eraldama», «eristama».

Nikodeemos – nimi Νικόδημος koosneb sõnadest νῖκος – «võit», «vallutus» – ja δῆμος – «rahvas» – ning tähendab sõnasõnalt «rahva võit».

Üks...ülemaid – sõna ἄρχων tähendab «valitseja», «juht», «pealik», «peamees», halvustavalt «ninamees», sõnasõnalt: «esimene», «algne».

Jeesuse juurde – πρὸς τὸν Ἰησοῦν – nimi Ἰησοῦς tuleneb heebrea nimest יהושע ja tähendab «JHWH on pääste», «JHWH päästab». Paljudes käsikirjades siin nimi puudub.

Rabi – sõna ῥαββί tuleneb siinkohal suursugusust ja tähtsust tähistavast heebrea sõnast רַב ning kujutab endast eeskätt õpetlaste kõnetamisel kasutatavat austavat tiitlit.

Suudaks – δύναται – sõna δύναμαι tähendab «võimeline olema», «suuteline olema», «[millekski piisavat] jõudu omama».

Teha – ποιεῖν – sõna ποιέω tähendab «tegema», «teostama», ka «looma».⁵

Tunnustähti – τὰ σημεία – sõna σημείον – «tunnustäht», «imetegu» – tuleneb sõnast σήμα – «märk», «tähis».⁶

Jeesus vastas talle – ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ – sõnasõnalt: «vastas Jeesus ja ütles talle». Sõna ἀποκρίνομαι – «vastama», «vastust andma» – tähendusvarjunditeks on nii teatav lõplikkus kui ka vastandumine. Selle sõna tüveks olev verb κρίνω tähendab «eristama», «eraldama», «[läbi] uurima», «otsustama», «kohut mõistma».

Tõesti, tõesti, ma ütlen – ἀμὴν ἀμὴν λέγω – sõna ἀμὴν tuleneb heebrea sõnast אָמֵן – «aamen», «tõesti», «sündigu nõnda».⁷

Ülalt – sõna ἄνωθεν tähendab nii «ülalt/ülevalt» kui «uuesti», «taas».

Ütles – λέγει – «ütleb».⁸

⁵ Muuhulgas on siit pärit sõna ποίημα – «teos», «poeem» –, nt Ef 2:10: «Sest meie oleme Tema teos...», mida võiks tõlkida ka: «Meie oleme Tema loome...» või: «Meie oleme Tema poeem...»

⁶ Siit on pärit ka märgiteadust tähistav sõna «semiootika».

⁷ Jeesus ei oota kuulajate «aamenit» kinnitusena oma sõnade tõesusele, vaid alustab olulisi sõnavõtte ise «aameniga», nõnda oma sõnade tõesust kinnitades ja oma jumalikku meelevaalda demonstreerides.

⁸ Viimases eestikeelses redaktsioonis (ja EELK Kirikukäsiraamatu Lugemiste raamatus) on originaalis kasutatud oleviku ajavorm tõlgitud tihtipeale lihtminevikuks. Tegemist on kahetsusväärse stilistilise eksimusega, kuna oleviku kasutamine taolistes kohtades on oluline jutustuse dünaamika tajumiseks.

Riiki – τὴν βασιλείαν – sõna βασιλεία – «kuningriik», «valitsus» – tuleneb tõenäoliselt sõnast βᾱσις, mis selles kontekstis tähistab kõrgemal kohal seismist.

Veest ja Vaimust – ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος⁹ – sõna πνεῦμα tuleneb verbist πνέω – «hingama», «puhuma» – ja tähistab sarnaselt heebrea sõnale נָחַם nii vaimu, tuult kui ka hingeõhku.

Lihast – ἐκ τῆς σαρκὸς – sõna σὰρξ tähendab «liha», tähistades Uues Testamendis, eriti Pauluse kirjades, sageli inimese langenud, patust olemust, vahel ka neutraalselt inimese ihu või kõike elavat.

Ära imesta – μὴ θαυμάσης – sõna θαυμάζω tähendab «imestama», «imeks panema», ka «imetlema».

Tuul – τὸ πνεῦμα – vt ülalolevat märkust Vaimu kohta.

Tunnistame – μαρτυροῦμεν – sõna μαρτυρέω tähendab «tunnistajaks olema», «[millestki isiklikult nähtust või kogetust] tunnistust andma», «[midagi] kinnitama».

Ei usu – οὐ πιστεύετε – sõna πιστεύω – «uskuma», «[midagi] tõeks pidama», «[milleski] veendunud olema», «[millelegi oma] usaldust panema» – tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veenduma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».

Mooses – nimi Μωϋσῆς või Μωσῆς – heebrea keeles מֹשֶׁה – tuleneb Pühakirja traditsiooni järgi verbist מָשַׁח – «[välja] tõmbama».¹⁰

Ülendas – ὑψωσεν – ὑψωθῶ – sõna ὑψόω tähendab «kõrgele tõstma», «üles tõstma», «ülendama».

Kõrbes – ἐν τῇ ἐρήμῳ – sõna ἔρημος tähendab «üksildane», «üksik», ka «asustamata», «tühi», «kõrb», «tühermaa», «kõnnumaa».¹¹

Igavene – αἰώνιον – sõna αἰώνιος kasutatakse eeskätt ilma alguse ja lõputa olemise kohta, ent see võib tähistada ka ajastut kui teatud terviklikku (ja enamasti inimlikult mõõtnatut) ajavahemikku.

Elu – ζωὴν – sõna ζωή tähistab elu ja elus olemist pigem abstraktselt, erinevalt sõnast βίος, mis tähistab enamasti konkreetset kellegi [elatud] elu, Uues Testamendis sageli ka elatist ja eluhüvesid. Niisiis on ζωή «elu minus», βίος aga «minu elu».

⁹ Ühine eessõna vee ja Vaimu ees näitab, et tegemist pole mitte kahe erineva, vaid üheainsa aktiga.

¹⁰ «Ta pani temale nimeks Mooses ja ütles: «Sest ma olen ta veest välja tõmmanud!» (2Ms 2:10)

¹¹ Siit tuleneb ka eesti keeles tarvitav võõrsõna «eremiit» – «üksiklane», «erak».

Sisuline analüüs

Jeesuse vestlusele Nikodeemosega Johannese evangeeliumi kolmandas peatükis eelneb Jeruusalemma templi puhastamine (Jh 2:13–22) ühes kirjeldusega Jeesuse tegutsemisest Jeruusalemmas paasapühade aegu (Jh 2:23–25). Iseäranis teise peatüki viimased salmid kujutavad endast otsest sissejuhatust kohtumisele Nikodeemosega. Evangelist märgib teise peatüki lõpul, et Jeesuse tunnustähti nähes hakkasid *paljud* Tema nimesse *uskuma* (ἐπίστευσαν), Tema aga *ei usaldanud* (οὐκ ἐπίστευεν) ennast nende kätte, sest Ta tundis *inimesi* ja teadis, mis on *inimese* sees. Kolmas peatükk algab täpselt samade märksõnadega: Jeesuse juurde tuleb üks *inimene*, Nikodeemos nimi, ning väljendab meie-vormis – viidates juba oma nimega (vt vastavat keelelist märkust) Jeesuse nimesse uskuma hakanud *paljudele* – *usku*, et Jeesus on tulnud Jumala juurest, kuna Ta teeb *tunnustähti*, mida ei saa teha keegi, kellega ei ole Jumal.

Niisiis võib Nikodeemos olla üks nendest, kes olid hakanud Jeesuse tunnustähti nähes Temasse uskuma, ent kuna ta samal ajal oli ka variser ja «üks juutide ülemaid» (Jh 3:2), s.t Suurkohtu liige, ei esinda ta Jeesuse juurde tulles mitte niivõrd nimetuid «paljusid», kuivõrd teisi varisere, kes ehk olid Jeesuse-küsimust omavahel arutanud ning läkitasid Nikodeemose nüüd teatud mõttes maad kuulama või Jeesusega kontakti otsima, samamoodi, nagu veidi varem oli läkitatud Suurkohtu ja variseride saatkond Ristija Johannese juurde (Jh 1:19.24).

Nikodeemos kõnetab Jeesust üsna ettevaatlikult, õigupoolest otsest küsimust esitamata, seda pigem aupaklikku pöördumise varju peites: «Rabi, me teame, et Sa oled Jumala juurest tulnud Õpetaja, sest keegi ei suudaks teha neid tunnustähti, mida Sina teed, kui temaga ei oleks Jumal.» (Jh 3:2) Nikodeemose ettevaatlikkus väljendub ka selles, et ta tuleb öösel – sellel võib olla erinevaid põhjusi: näiteks, et ta pelgas avalikkuse arvamust või koguni pahameelt ja vaenu,¹² või tuli ta öösel sellepärast, et variseridel ja teistel juudi õpetlastel oligi kombeks just öösiti oluliste usuteemade üle aru pidada.

See, et evangelist peab vajalikuks kaks korda rõhutada, et Nikodeemos käis Jeesuse juures justnimelt öösel (Jh 3:2 ja Jh 19:39), näitab igal juhul, et ta omistab sellele faktile sümboolse tähenduse. Kõige tõenäolisem tundub olevat, et öö viitab siin sellele, millele Jeesus koheselt, hetkekski viivitamata ja ilma igasuguse kahtluseta jutu viiski – Ta ju teadis, mis on inimese sees, ja Tal ei olnud vaja, et Nikodeemos ise või keegi teine Talle midagi pikemalt seletaks. Nikodeemos oli variser, ta tundis ja uuris Pühi Kirju, ent seda tehes viibis ta otsekui ööpimeduses, kuna Ta ei olnud [veel] ülevalt sündinud ega

¹² Vrd Jh 19:38j: «Aga pärast seda palus Arimaatia Joosep – ta oli Jeesuse jünger, kuid salaja, sest ta kartis juute – Pilaatuselt luba võtta Jeesuse ihu. Ja Pilaatus lubas. Siis ta tuli ja võttis Jeesuse ihu. Siis tuli ka Nikodeemos, kes kord varem oli tulnud Jeesuse juurde öösel, ja tõi kaasa sada naela+ mürr ja aaloe segu.»

võinud seetõttu näha Jumala kuningriiki.¹³ Ta ilmselt küll uskus Jeesusesse kui sellesse, kellega on Jumal – Jeesuse tehtud tunnustähtede tõttu –, ent mitte kui sellesse, kes Ta oli tõeliselt, kuna Isa ei olnud teda veel Jeesuse juurde tõmmanud: «Ükski ei saa tulla minu juurde, kui teda ei tõmba Isa, kes on minu läkitanud.» (Jh 6:44)

Jeesus ei suhtunud neisse, kes hakkasid Temasse uskuma tunnustähtede tõttu, sugugi halvustavalt, ent Ta ei varjanud ka, et nende usk ei ole veel täiuslik: «Te usute mind ainult siis, kui näete tunnustähti ja imetegusid.» (Jh 4:48)¹⁴ Siiski oli isegi taoline ebatäiuslik usk midagi märksa enamat nende omast, kes otsisid Jeesust üksnes selleks, et Tema käest midagi saada: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, te ei otsi mind mitte sellepärast, et te nägite tunnustähti, vaid et te sõite leiba ja teie kõhud said täis.» (Jh 6:26) Jeesus tegi tunnustähti täiesti teadlikult selleks, et inimesed võiksid mõista, kes Ta on ja milleks Ta on tulnud; et äratada neis usku Temasse kui Jumala Pojasse, kelles on saanud avalikuks päästev arm ja õndsakstegev tõde ning kes on ainus tee Isa juurde ja igavesse ellu.¹⁵

Sellegipoolest on tõsiasi, et neil, kes on hakanud Jeesusesse uskuma pelgalt Tema tunnustähtede tõttu, ei ole tõelist, õndsakstegevast usku seni, kuni nad ei ole sündinud ülevalt. Ülevalt sündimine, mis on Jumala kuningriigi nägemise möödapääsmatuks eelduseks, on uuesti sündimine – sellele viitab ka Nikodeemoses segadust tekitanud sõna ἄνωθεν –, see on täiesti uueks saamine, mille toob esile jumalik loomisakt. Või teist võrdpilti kasutades: see on võrreldav *exodusega*, Iisraeli laste pääsemisega Egiptuse orjapõlvest, mille tulemusena neist sai tõeliselt Iisraeli rahvas, Jumala lepingurahvas.

Nii üks kui teine – nii uus loomine kui uus *exodus* – teostuvad vees ja Vaimus: «Tõesti, tõesti, ma ütlen sulle, kes ei sünni veest ja Vaimust, ei saa minna Jumala riiki.» (Jh 3:5) Siin on võimatu mitte näha seoseid loomisega ja Egiptuse orjapõlvest pääsemisega: «Alguses lõi Jumal taeva ja maa. Maa oli tühi ja paljas ja pimedus oli sügavuse peal ja Jumala Vaim hõljus vete kohal.» (1Ms 1:1j) Nagu loomise juurde, nii kuulub ka *exoduse*, Iisraeli rahva Egiptuse orjapõlvest pääsemise ja otsekui uue rahvana, Jumala lepingurahvana uuesti sündimise juurde vesi, esmalt läbi minemisena Kõrkjamerest ning seejärel Jordani jõe ületamisena. Seejuures on oluline, et Iisrael ei saavutanud vabadust ega jõudnud Tõotatud Maale omal jõul, vaid juhitud ja kantuna Jumala vägevast käsivarrest, s.t Tema Vaimust, kes oli nähtav pilvesambana päeval ja tulesambana öösel.

¹³ «Te uurite pühi kirju, sest te arvate nendest saavat igavese elu – ja just need on, mis tunnistavad minust. Aga te ei taha tulla minu juurde, et saada elu.» (Jh 5:39j)

¹⁴ Vrd Jh 20:29: «Kas sa usud seepärast, et sa oled mind näinud? Õndsad on need, kes ei näe, kuid usuvad.»

¹⁵ «Jeesus tegi jüngrite ees veel palju muid tunnustähti, mida ei ole sellesse raamatusse kirja pandud, aga need on kirja pandud, et te usuksite, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, ja et teil uskudes oleks elu Tema nimes.» (Jh 20:30j)

Johannese evangeeliumis ei tähenda Jumala [ja Tema] Kuningriigi nägemine mitte niivõrd (pärast surma ja ülestõusmist) Jumala taevasesse kuningriiki jõudmist, kuivõrd selle Kuningriigi äratundmist ja vastuvõtmist Jeesuse Kristuse isikus: «Kes on näinud mind, see on näinud Isa.» (Jh 14:9) Jumala Kuningriik on otseselt ja lahutamatult seotud Jeesusega, kes on Jumala Poeg ja Iisraeli Kuningas, nagu ütleb Naatanael (Jh 1:49) – paneme tähele, et Jeesus ei tõrju Naatanaeli arvamust tagasi – erinevalt sellest, kuidas Ta mõni aeg hiljem eemaldus nendest, kes tahtsid Ta pärast viie tuhande mehe toitmist kuningaks tõsta. Jeesus ei eita, et Ta on Kuningas – seepärast pole Tal ka vaja, et inimesed Ta kuningaks tõstaksid. Jeesus ei vaielnud vastu ka siis, kui rooma sõdurid Teda pilgates tervitasid kui «juutide kuningat» (Jh 19:3), ega siis, kui Pilaatus kirjutas Tema ristitahvlile: «Jeesus Naatsaretlane, juutide kuningas.» (Jh 19:19) Jeesuse Kuningriik lihtsalt «ei ole sellest maailmast» (Jh 18:36).

See kõik kinnitab üht: Jumala Kuningriik saab avalikuks ja teostub Jeesuses Kristuses, kusjuures spetsiifiliselt Temas kui Ristilöödus.¹⁶ Jumala Kuningriigi nägemine tähendab selle uskumist, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, kes on inimkonna päästmiseks risti löödud, surnud, maetud ja surnuist üles tõusnud. Taoline usk on võimalik ainult neile, kes on sündinud ülevalt, sest ükski inimene ei saa tulla Jeesuse juurde, kui teda «ei tõmba Isa» (Jh 6:44). Jeesuse omaks võtmine sellena, kes Ta tõeliselt on, ei sünni «verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast» (Jh 1:13).

Nikodeemos ei saanud Jeesuse vastusest aru. Või ei tahtnud aru saada, sest tema reaktsioon Jeesuse vastusele ei pruugi väljendada mitte ainult sõnast ἄνωθεν tulenevat segadust [ihuliku] uuestisündimise osas, vaid see võib peegeldada ka juutide enesekindlat arvamust, et kuna nad Aabrahami lastena ja Jumala rahva liikmetena juba on n-ö ülevalt sündinud, siis nad juba ongi Jumala töötuste osalised ja Tema Kuningriigi pärijad: «Meie isa on Aabraham.» (Jh 8:39)¹⁷ Kuidas võiksid nad siis veel vajada Jeesust, kes pealegi on erinevalt nendest üsna kahtlast päritolu: «Meie ei ole sündinud liiderdamisest, meil on üks isa – Jumal.» (Jh 8:39.41)

Jeesus vastandab oma vastuses maise ja taevase, liha ja Vaimu: Jumala Kuningriigi nägemiseks, Jumala lapseks saamiseks ja olemiseks ei piisa sellest, et ollakse liha poolest pärit Aabrahamist – selleks on vaja saada täielikult uueks, sündida ja saada uuesti loodud veest ja Vaimust. Seepärast ei ole enam oluline ka see, kas keegi pärineb liha poolest Aabrahamist või mitte – sest Jumal on läkitanud oma Poja päästma kogu maailma, kõiki inimesi.

On oluline tähele panna, et veest ja Vaimust sündimise puhul on rõhutatult tegemist ühe ja sama aktiga (vt vastavat keelelist märkust). Jeesus ei pea veest kõneldes silmas

¹⁶ «Ma otsustasin teada teie keskel ainuüksi Jeesusest Kristusest ja Temast kui ristilöödust.» (1Kr 2:2)

¹⁷ Vrd Rm 9:4j: «Iisraellased, kelle päralt on lapseõigus ja kirkus ja lepingud ja seadustik ja jumalateenistus ja töötused, kelle päralt on esiisad ja kelle seast Kristus on ihu poolest.»

mitte pelgalt sümboolset välist puhastusriitust, nagu neid tundsid juudid, vaid midagi märksa enam, seesmist uuestisündi, mille teostavad vesi ja Vaim üheskoos ning mille puhul oma pattudes hukkuma määratud inimest ei päästeta ega puhastata mitte ainult sümboolselt veega piserdades või uhtes, vaid inimene pestakse kõigest ülekohtust ja süüst puhtaks kallihinnalise ohvri- ja lepinguverega, mille on tema eest valanud «Jumala Tall, kes kannab ära maailma patu» (Jh 1:29).¹⁸

Konkreetses inimese puhul teostub see ülalt sündimine tema ristimisel, millega peab kaasnema usk Jeesusesse kui Kristusesse, Jumala Pojasse, kelles meil on igavene elu: «Kõigile, kes Tema vastu võtsid, andis Ta meelevalla saada Jumala lasteks, neile, kes usuvad Tema nimesse.» (Jh 1:12)¹⁹ Ühe vanatestamentliku ettekuulusega võib siinkohal meenutada Jumala töotust prohvet Hesekieli raamatus: «Ma piserdan teie peale puhast vett, et te saaksite puhtaks; kõigist teie rüvedusist ja kõigist teie ebajumalaist ma puhastan teid. Ja ma annan teile uue südame ja panen teie sisse uue vaimu. Ma kõrvaldan teie ihust kivise südame ja annan teile lihase südame. Ma panen teie sisse oma Vaimu ja teen, et te käite mu määruste järgi ja peate mu seadusi ning täidate neid.» (Hs 36:25–27)

Jumala Kuningriiki ei pääse mitte liha lapsed, vaid Vaimu lapsed, kusjuures Vaim ise ongi see, kes selleks tegutseb ja selle võimalikuks teeb: «Tuul puhub, kuhu ta tahab, ja sa kuuled ta häält, kuid ei tea, kust ta tuleb ja kuhu läheb. Niisamuti on kõigiga, kes on sündinud Vaimust.» (Jh 3:8) Sõna πνεῦμα tõlgitakse siin enamasti tuuleks, nii et jääb mulje, nagu kõneleks Jeesus siin mõistu. Taolise justkui normatiivseks kujunenud tõlke nõrkuseks on aga tõsiasi, et kogu Uues Testamendis tõlgitaksegi sõna πνεῦμα tuuleks üksnes siin – kõigil muudel juhtudel on πνεῦμα tõlkevasteks «vaim» ning tuule kohta kasutatakse enamasti sõna ἄνεμος.

Jeesuse eesmärgiks ei ole siin ju mitte Vaimu omaduste kirjeldamine ega Tema olemuse lahti mõtestamine, vaid Jeesus kõneleb Vaimust kui sellest, kes toob esile, sünnitab uue loodu: Vaim ja Vaimust sündinu vastanduvad siin lihale ja lihast sündinule. Nii räägib Jeesus Vaimust kõneldes eeskätt iseendast²⁰, äärmiselt sarnaselt sellele, kuidas Ta ütleb mõni aeg hiljem juutidele: «Isegi kui ma enese kohta tunnistan, on minu tunnistus õige, sest ma tean, kust ma olen tulnud ja kuhu ma lähen. Aga teie ei tea, kust ma olen tulnud ja kuhu ma lähen.» (Jh 8:14)

Väga sarnane on ka mõttevahetus Tooma ja Filippusega viimasel õhtusöömaajal: ««Kuhu ma lähen, sinna te teate teed.» Toomas ütles Talle: «Issand, me ei tea, kuhu Sa lähed, kuidas me siis võime teada teed?» Jeesus ütles talle: «Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu. Kui te

¹⁸ Sellele viitab ka vee muutmine veiniks Kaana pulmas: vesi, mille Jeesus veiniks tegi, valati kiviaumatesse, mis olid seal «juutide puhastuskombe pärast» (Jh 2:6).

¹⁹ Vrd ka Mk 16:16: «Kes usub ja on ristitud, see päästetakse, aga kes ei usu, mõistetakse hukka.»

²⁰ Ärgem unustagem, et Pühimas Kolmainuses on Poeg üks mitte ainult Isaga, vaid ka Vaimuga.

oleksite tundnud mind, siis te tunneksite ka mu Isa. Nüüd te tunnete teda ja olete Teda näinud.» Filippus aga ütles Talle: «Issand, näita meile Isa, ja me jääme rahule!» Jeesus ütles talle: «Nii kaua aega olen ma teie juures, ja sa ei ole mind veel ära tundnud, Filippus? Kes on näinud mind, see on näinud Isa.»» (Jh 14:4–9)

Seda, kes ja kuidas sünnib Vaimust, ei saa inimlikul viisil seletada – vähemalt mitte samamoodi, nagu on võimalik seletada inimplapse sündimist emaüsast. Inimese toomine usule ja uueks loomine on Jumala Vaimu suveräänne töö: «Mina usun, et ma ei suuda omaenda arust või jõust Jeesusesse Kristusesse, oma Issandasse, uskuda või Tema juurde tulla, vaid Püha Vaim on mind evangeeliumi läbi kutsunud, mind oma andidega valgustanud, õiges usus pühitsenud ja hoidnud, nii nagu Ta kutsub, kogub, valgustab, pühitseb kõiki kristlasi maa peal ning hoiab neid Jeesuse Kristuse juures ainsas õiges usus.»²¹ Samas ei tegutse Jumala Vaim meelevaldselt, ühtesid valides ja teisi hüljates, kuna Jumal on kogu maailma nõnda armastanud, et on tema eest oma ainusündinud Poja andnud – Püha Vaim kutsub ja tõmbab kõiki inimesi otseku valgus, mis särab kutsuvana neile, kes ekslevad pimeduses, või ehmatavad neid, kes kavandavad mingeid musti tegusid: «Igaüks, kes teeb halba, vihkab valgust ega tule valguse juurde, et ta tegusid ei paljastataks. Aga kes teeb tõtt, see tuleb valguse juurde, et ta teod saaksid avalikuks, sest need on tehtud Jumalas.» (Jh 3:20j)²²

Nikodeemos ei mõistnud seda. Ta oli küll Iisraeli õpetaja, tal oli Mooses, kelle peale ta oli pannud oma lootuse, ent tegelikult ei mõistnud ta ka Moosest: «Ometi ärge arvake, et mina hakkan teid Isa ees süüdistama. See, kes teid süüdistab, on hoopis Mooses, kelle peale te oma lootuse olete pannud, sest kui te usuksite Moosest, siis te usuksite ka mind, sest tema on kirjutanud minust. Aga kui te isegi tema kirju ei usu, kuidas te siis saate uskuda minu sõnu?» (Jh 5:45–47)

Sellest mõistmatusest võib Nikodeemose (ja kõik teised inimesed) päästa üksnes Jumala Vaim oma valgustusega ja oma uueks loova väega. Väga tabavalt räägib täpselt samast asjast Paulus: «Nende mõtteviis on paadunud. Veel tänapäevani jääb Vana Testamendi lugemise peale seesama kate, seda ei kergitata, sest see eemaldatakse alles Kristuses. Tänapäevani, iga kord kui Moosest loetakse, lasub kate nende südamel. Aga kui nende süda pöördub Issanda poole, siis võetakse kate ära. Ent Issand on Vaim, ja seal, kus on Issanda Vaim, on vabadus. Aga meid kõiki, kes me katmata palgega vaatleme Issanda kirkust peegeldumas, muudetakse samasuguseks kujuks kirkusest kirkusesse. Seda teeb Issand, kes on Vaim.» (2Kr 3:14–18)²³

²¹ Martin Luther, Väike katekismus.

²² Vrd Jh 1:5.9–12: «Valgus paistab pimeduses, ja pimedus ei ole seda omaks võtnud. Tõeline valgus, mis valgustab iga inimest, oli maailma tulemas. Ta oli maailmas, ja maailm on tekkinud Tema läbi, ja maailm ei tundnud Teda ära. Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud Teda vastu. Aga kõigile, kes Tema vastu võtsid, andis Ta meelevalla saada Jumala lasteks.»

²³ Vrd ka 1Kr 2:8.10: «Ükski praeguse ajastu valitsejaist ei ole seda ära tundnud, sest kui nad seda oleksid tundnud, ei oleks nad kirkuse Issandat risti lõõnud. Aga meile on Jumal selle ilmutanud Vaimu kaudu, kuna Vaim uurib läbi kõik, ka Jumala sügavused.»

Jeesus on uus Mooses – kahtlemata mõõtmalt suurem kui too esimene, sest «Seadus on ju antud Moosese kaudu, arm ja tõde aga tulnud Jeesuse Kristuse kaudu» (Jh 1:17). Mooses on maine, Jeesus on taevane. Moosese tehtud tunnustähed, olgu rahva toitmine kõrbes mannaga või kaljust voolava veega jootmine või mürkmadude poolt salvatute päästmine vaskmao abil, on vaid taevaste asjade maised eelpildid. Jeesuses on saabunud tõeline ja jääv: «Igaüks, kes joob seda vett, januneb jälle, aga kes iganes joob vett, mida mina talle annan, ei janune enam iialgi, vaid vesi, mille mina talle annan, saab tema sees igavesse ellu voolavaks allikaks.» (Jh 4:13j); «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, ei andnud Mooses teile leiba taevast, vaid minu Isa annab teile tõelist leiba taevast. Sest Jumala leib on see, kes tuleb taevast alla ja annab maailmale elu. Mina olen eluleib. Kes minu juurde tuleb, see ei nälg iialgi, ja kes minusse usub, see ei janune enam iialgi.» (Jh 6:32j,35); «Nõnda nagu Mooses ülendas kõrbes vaskmao, nõnda peab ülendatama Inimese Poeg, et igaühel, kes usub, oleks Temas igavene elu.» (Jh 3:14j)

Ühtegi teist taevalist peale Jeesuse ei ole, sest keegi pole «läinud üles taevasse peale Inimese Poja, kes on tulnud taevast alla» (Jh 3:13). Siiski ei jää Jeesus ainsaks, kuna Ta tahab, et need, kes Temasse usuvad, oleksid koos Temaga seal, kus on Tema (Jh 14:3) – Jumala juures, kes on nii Tema kui nende Isa (vrd Jh 20:17). Selleski on Mooses Jeesuse eelkuju: pärast seda, kui Jumal oli ennast talle tunda andnud ja ta oma rahva eesotsa kutsunud, ei põgenenud Mooses Egiptusest enam üksinda, nagu esimesel korral, vaid võttis enesega kaasa terve Iisraeli rahva. Just nii viib Jeesus otsekui triumfikäigus endaga kaasa kõik need, kes päästetakse (vrd 2Kr 2:14j).

Jeesuse «üles taevasse minemine» ei ole lahutatav Tema ülendamisest ristipuule. Eriti selgelt tuleb see esile selles, kuidas evangelist Johannes sedastab pärast Jeesuse kinnitust, et kui Ta maa pealt ülendatakse, siis Ta tõmbab kõik enese juurde: «Seda Ta ütles, et viidata, millist surma Tal tuleb surra.» (Jh 12:33) Inimese Poeg *peab* saama ülendatud ristipuule, see on hädavajalik, sest ilma selleta, ilma ristiohvrita, ilma Ristilööduta, ei ole pääsemist ega igavest elu.

Sõna ὑψώω – «ülendama» – on evangelisti poolt spetsiaalselt valitud teoloogiline mõiste. Vana Testamendi vaskmao loos seda (ega sellele vastavat heebrea sõna) ei kasutata, vaid seal räägitakse mao «panemisest», «seadmisest» või «asetamisest» (שָׂם – τίθημι) ridva otsa. Johannese jaoks on aga oluline rõhutada justnimelt Jeesuse ülendamist, mis sarnaselt Tema kirkastamisele ei teostu mitte alles Tema ülestõusmises ja taevasse minemises, vaid juba ja eeskätt Tema ristsurmas, kuna just seal – Kolgata ristil – saab Jumala armastus täiuslikuks (τετέλεσται) ning ilmneb Sõna lihakssaamise tõeline tähendus ja eesmärk: «Jumal ei ole ju läkitanud oma Poega maailma, et Ta kohut mõistaks maailma üle, vaid et maailm Tema läbi päästetaks.» (Jh 3:17)

Nagu Jumal päästis Iisraeli rahva kõrbes mürkmadude nuhtlusest, nii päästab Ta nüüd oma ainusündinud Poja läbi hukatusest kõik need, kes Temasse usuvad. Vana

Testamendi vaskmao loos rõhutatakse, et Iisraeli leeri rünnanud mürkmaod ei tulnud mitte ise, vaid see oli Jumal, kes nad oma rahva sekka läkitas (4Ms 21:6) – selleks, et rahva üle tema sõnakuulmatuse pärast kohut mõista ja teda karistada. Taevane tegelikkus on sellele maisele võrdpildile vastupidine: kohtumõistmise ja karistuse asemel on Jumal läkitanud oma ainusündinud Poja, kõige kallima, mis Tal anda on, mitte selleks, et sõnakuulmatuid ja ülekohtuseid karistada ja hukata, vaid et nad päästa, uueks teha ja neile igavene elu kinkida.

Jumal on teinud kõik vajaliku inimeste päästmiseks. Nüüd on küsimus ainult selles, kuidas inimesed Jumala ennastandvale armule vastavad. Jeesuse sõnad Nikodeemosele on mõtlemapanevad ja isegi hirmutavad: «Tõesti, tõesti, ma ütlen sulle, meie räägime, mida teame, ja tunnistame, mida oleme näinud, ja ometi ei võta teie meie tunnistust vastu.» (Jh 3:11) Siiski on alati olnud ka neid, kes selle tunnistuse vastu võtavad ja hingeõndsuse pärivad, sest Jumala, meie Isa tahtmine on, et «igaühel, kes näeb Poega ning Temasse usub, oleks igavene elu» (Jh 6:40).

Jutluseks

Kolmainupüha on üks uuematest kirikupühadest, mida esimesel kristlikul aastatuhandel sellisel kujul ei tuntud ega tähistatud. Küll on hiljemalt 6. sajandist teada Kolmainsusele pühendatud liturgilisi palveid, sealhulgas armulauaprefatsioon.

Paavst Alexander II (1061–1073) keeldus spetsiaalse Pühimale Kolmainsusele pühendatud püha kehtestamisest, kuid tema ametijärglase Gregorius VII ajast (1073–1085) on andmeid, et mõnel pool siiski juba tähistati Nelipühale järgnevat pühapäeva vastavate liturgiliste tekstidega (tõsi, mõnes teises kohas oli selleks hoopis kirikuaasta viimane pühapäev). Alles aastal 1334 kehtestas paavst Johannes XXII Nelipühale järgneval pühapäeval tähistatava Kolmainupüha kohustuslikuna kogu läänekirikus.

Kolmainupüha traditsiooniline algussalm on järgmine: «Kiidetud olgu püha Kolmsus ja jagamatu Ühtsus: tänagem Teda, sest Ta on osutanud meile oma halastust.»²⁴ Sellele järgneb Ps 8:2: «Issand, meie Jumal, kui auline on Sinu nimi kogu maailmas!»

Kolmainupüha traditsiooniline Epistel (Rm 11:33–36), mida EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi loetakse esimesel lugemisaastal, ülistab Jumala rikkuse ja tarkuse ja tunnetuse uurimatut sügavust, mis – apostli poolt vahetult eelnevalt öeldut silmas pidades – on saanud kõige imelisemalt ja ilmsemalt avalikuks selles, et «Jumal on kõik inimesed kinni pannud sõnakuulmatuse alla, et kõikide peale halastada» (Rm 11:32).

²⁴ *Benedicta sit sancta Trinitas atque indivisa Unitas: confitebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam.*

Traditsiooniliseks Evangeeliumiks (Mt 28:[16–17]18–20) on Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi kolmandal lugemisaastal loetavad Jeesuse lahkumissõnad taevaminemisel, mil Ta andis jüngritele suure misjonikäsu ning töötuse olla alati nendega kuni ajastu lõpuni.

Esimese lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Js 6:1–10) on prohvet Jesaja nägemus Issanda aujärjest, mille ümber seisvad seeravid ülistavad «Püha, püha, püha!» lauldes Jumala ülisuurt au. Sellega Jesaja nägemus ei piirdu, vaid sellele lisandub tema enda läkitamine Jumala prohvetina ning selleks vajalik ettevalmistus: Jesaja huuli puudutati Issanda altarilt võetud hõõguva söega, seeläbi tema süüd ja pattu kustutades ning teda võimeliseks tehes kuulutama mitte oma, vaid Jumala sõnu.

Esimese lugemisaasta Evangeeliumiks (Jh 3:1–15) on Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi Jeesuse vestlus Nikodeemosega, kellele Jeesus räägib vajadusest sündida uuesti veest ja Vaimust, et saada näha Jumala Kuningriiki ning sinna sisse pääseda. Evangeeliumilõik lõpeb võrdpildiga vaskmaost, mille Mooses kõrbes madude poolt salvatud iisraellastele pääsemise märgiks seadis ja mis on Jeesuses teostunud lunastuse eelpildiks.

Kõik kolm pühakirjalugemist kõnelevad nii Jumala imelisusest ja haaramatusest kui ka Tema päästetahtest, mida Ta on oma prohvetite ja apostlite läbi kuulutanud ning mille Ta on oma Pojas Jeesuses Kristuses teoks teinud. Ühtlasi viitavad kõik kolm pühakirjalugemist vähemalt kaudselt pühimale Kolmainsusele: sellele, et Jumal tegutseb alati Isa ja Poja ja Püha Vaimuna, nii loomisel, lunastamisel kui pühitsemisel.

See on oluline mitte ainult filosoofilise tõena – millena see on samuti tähtis, sest kui Jumal on kolmainus, siis see on tõde ja inimlik tunnetus peab olema tõega kooskõlas –, vaid veelgi enam usutõena, kuna see kõneleb meile Jumalast, kes ka *on* see, mida Ta teeb: Jumal on Looja – aga Ta on veelgi enam, Ta on elu ja olemine ise; Jumal on Lunastaja – Ta on meid lunastanud iseennast kuni lõpuni andes; Jumal on Pühitseja – Ta tuleb meie sisse, võtab meid oma eluasemeks ning ühendab meid endaga nüüd ja igavesti.

See, et kellestki saab Jumala laps ja Tema päästetöö osaline, on Jumala enda tegu: Jeesuse juurde ei saa minna ükski, keda ei tõmba Isa ise, ja Jumala kuningriiki ei või näha mitte keegi, kes pole sündinud ülevalt, s.t uuesti sündinud veest ja Vaimust. Oma imelises armastuses ei pane Jumal oma päästvat armu mitte kellegi eest varjule, vaid on selle oma Poja inimesekssaamises teinud nähtavaks ja kättesaadavaks otsekui pilkases pimeduses paistva kirka valguse – nähtavaks ja kättesaadavaks kõigile neile, kes ei eelista valgusele pimedust ega püüa ennast Jumala igavese Vaimu asemel rajada omaenda kaduvale lihale.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jeesuse avalikku tegevust saatsid rohked tunnustähed, mis panid paljud inimesed Temasse uskuma. Kahtlemata ei olnud nende inimeste usk veel täiuslik, ent see oli siiski midagi: see tõi nad Jeesuse ligi ning andis neile võimaluse Teda tundma õppida ja ennast Tema sõnal ja Ta Vaimul puudutada lasta. Üks sellistest inimestest oli Nikodeemos, kes tuli Jeesuse juurde küllap oma isiklike küsimustega, aga tõenäoliselt ka paljusid teisi, varisere ja juutide Suurkohtu liikmeid esindades. Nikodeemose aupakliku tervituse taga oli ilmselt küsimus, kelle Jeesus ütleb enese olevat ja kust Ta tuleb. Tunnustähed, mida Jeesus tegi, kinnitasid, et Temaga on Jumal, aga on näha, et Nikodeemosel ei olnud täit selgust. Küllap seesama on olnud ja on praegugi paljude inimeste küsimus: kes see Jeesus ikkagi on ning mida see, kes Ta on, tähendab minu jaoks?
2. Jeesus ei andnud Nikodeemosele päris otsest vastust. Või õigemini: Ta pöörab Nikodeemose küsimuse ümber. Jeesus on see, kes Ta on – Jumala ainusündinud Poeg, lihaks saanud Sõna, patuste Päästja, maailma Õnnistegija –, aga see, kas inimesed Ta ära tunnevad ja vastu võtavad, sõltub sellest, kes nad ise on: kas nad on maised või taevased, kas nad on sündinud lihast või Vaimust. Kui Jeesus ütleb, et ükski, kes pole sündinud ülevalt – veest ja Vaimust – ei või näha Jumala Kuningriiki ega sinna sisse pääseda, siis see tähendab ka, et mitte ükski inimene, kes ei ole sündinud ülevalt, veest ja Vaimust, ei või tunda Jeesust sellena, kes Ta tõeliselt on.²⁵
3. Veest ja Pühast Vaimust sündimine teostub ristimises, mis tuleb võtta vastu Jumala enda Vaimu poolt kingitud usu: «Kes usub ja on ristitud, see päästetakse, aga kes ei usu, mõistetakse hukka.» (Mk 16:16) Usk, mille Jumal meile Püha Vaimu läbi kingib, ei ole mitte lihtsalt usk Jumala olemasolusse, vaid see on usk Kolmainu Jumalasse, Isasse ja Pojasse ja Pühasse Vaimusse, kes on meid loonud, lunastanud ja uuesti sünnitanud ning kes meid jätkuvalt valgustab, pühitseb, juhatab ja elustab. See on usk Jumala ainusündinud Pojasse, kes on meie pärast inimeseks saanud ja ristil surnud; kes on sarnaselt sellele, kuidas Mooses ülendas kõrbes vaskmao, ülendatud ristipuule, et ükski, kes Temasse usub, ei hukkukuks, vaid et tal oleks igavene elu. Kui meil seda usku ei ole, siis me hukkume, aga kui me ennast selles usus Jumala armu hoolde usaldame ning ülekohtu pimeduse juures Tema armastuse imelise valguse juurde tuleme, siis võime teada, et oleme päästetud ja meil on igavene elu ning me ei lähe mitte kohtu alla, vaid oleme juba läinud surmast ellu (Jh 5:24).

²⁵ «Seepärast ma teatan teile, et ükski, kes Jumala Vaimus räägib, ei ütle: «Neetud olgu Jeesus!» ning ükski ei suuda öelda: «Jeesus on Issand!» muidu kui Pühas Vaimus.» (1Kr 12:3)